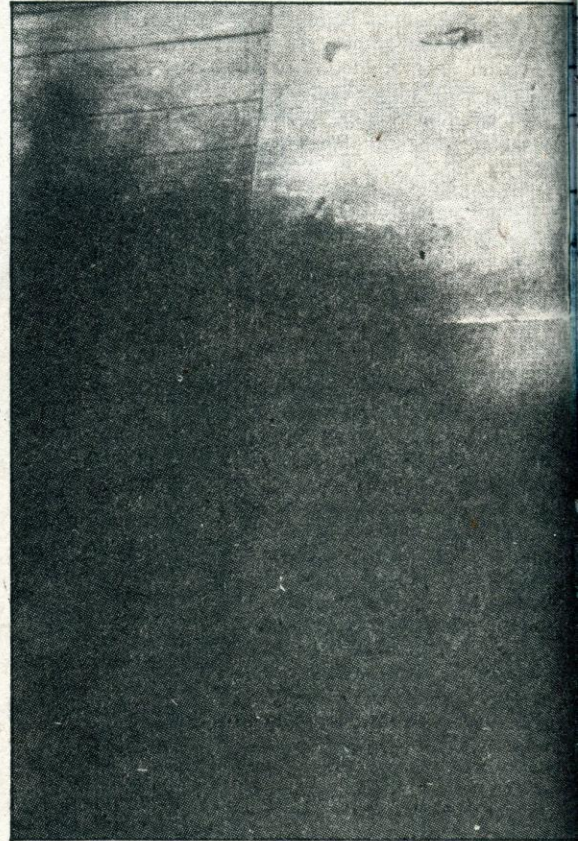

АРСЕН ДЕДИЋ: ШКОЛОВАЊЕ ЭМОТИВНОСТИ

НА ЛЕЉИМА ИШЕС

Његов штос: бациш ли га на главу, он падне на — главу. Зна сцену, зна људе, зна како да живи а не постане лилихип за емотивно незреле. Кад је концерт спонтан, онда је диван; кад није — онда је добар. Компромиса је научио да прави — пише и за „Крила“, Чобија, Чолића, „Дугмиће“... Кажу да плочу често изда готово на брзину, иако зна да се неће исплатити, не би ли само оставио нешто иза себе. Пева за старије љубавнике и одраслу омладину. Многи га не трпе.

На почетку разговора наручи мастику („Али, искључиво стру мичку!“), а на крају каже „До виђења!“ — магнетофону. Када је досадно, гледа кроз стакла хотела на старом Скопљу, када га боцнеш окрене се и одвали штос или ти одреци-тује своју најновију песмицу.

Признајеш ли да се бојиш старости, „млина што меље“?

— Па... не. Азнавур ми је једном рекао да признаје само једну кризу — кризу четрдесетих. Тако је и Игор Мандић у мојим „Народним пјесмама“ нашао „синдром средњих година“. Нормално је да има неки такав период у мушком развоју, али страха нема. И то због тога што сам свој живот организовао тако да нисам усредсређен на себе сама.

Је л' се то може?

— Како да не. Ту су деца, породица, само дело. То није оно манијакално усредоточење целе пажње на своју особу већ равномерно распоређивање и на друге елементе.

Окупира ли сваког уметника, онда, страх од пролазности?

— То је то измицање времена; није то више страх од будућности, него од губитка, губитка љубави, пријатељства, суделовања. Али, што се мене тиче, све су моје песме, ипак, песме наде. Осим „Баладе о

пролазности“, можда. Али, ето: и „О, младости“ и „Модерато контабиле“ и „Кућа поред мора“ и „Влаком према југу“... све оне, иако делују лирски, можда чак дешператерски, све су оне песме наде, ниједна не затвара круг у празно.

Би ли онда и данас могао потписати песме као „О, младости“, „Поред мене“, „Стара цура“, „Вртови малих кућа“...?

— Да... па, видиш да сам заправо све те песме о пролазности ја у ствари испевао још док сам био врло млад. Неке су песме, значи, биле пророчанске у односу на све што сам касније доживљавао. Као да су неке речи које је из мене више избацивао инстинкт тек касније имале своја упоредна осећања.

То му онда дође као: кажеш нешто, а да га у ствари не знаш, а онда кад једног дана то осетиш — већ не можеш да га изговориш?

— Наравно, може и то бити. Али, узми рецимо једну песмицу „Поново ти говорим, љубави моја“. Кажем тамо: „...љубавну пјесму поново ти пишеш после пјесама искуства“. Имаш неке фазе у којима пишеш песме љубави, инстинкта, а потом неко разрачунавање, нека више рефлексивна поезија. Али, чини ми се

да се баш смењују те фазе. То је честа судбина писаца: да почну као песници, да би касније постали прозаисти, а на крају живота поново песници.

ПЕСНИК У МОДИ

Како изгледа бити песник у моди?

— То је тешко рећи. Приметна чињеница је да се толико мојих књига (и плоча — М.М.) продало. Оне, ипак, ни-су написане у намери да буду у моди. Ето, „Брод у боци“ је, рецимо, написан малтене на наговор. Било је људи који су знали да сам писао, па да сам, из разлога који не бих наводио, прекинуо писати. Ти су ме људи наговорили, и ја сам је без икакве намере написао таквом каква је. Она је сама направила тај успех.

Какав је био, онда, тај осећај да други воле то што радиш?

— Једна ствар живи једино уколико некоме нешто значи. Стравичан је осећај кад имаш добру песму, а она никоме ништа не значи; као стара жвакаћа гума у устима. Према томе, нема критике која ће те утешити, ако то никоме ништа не значи, нити има те критике која ће те оборити ако људима то значи.

Реци ми онда: може ли се песма породити сама по себи,

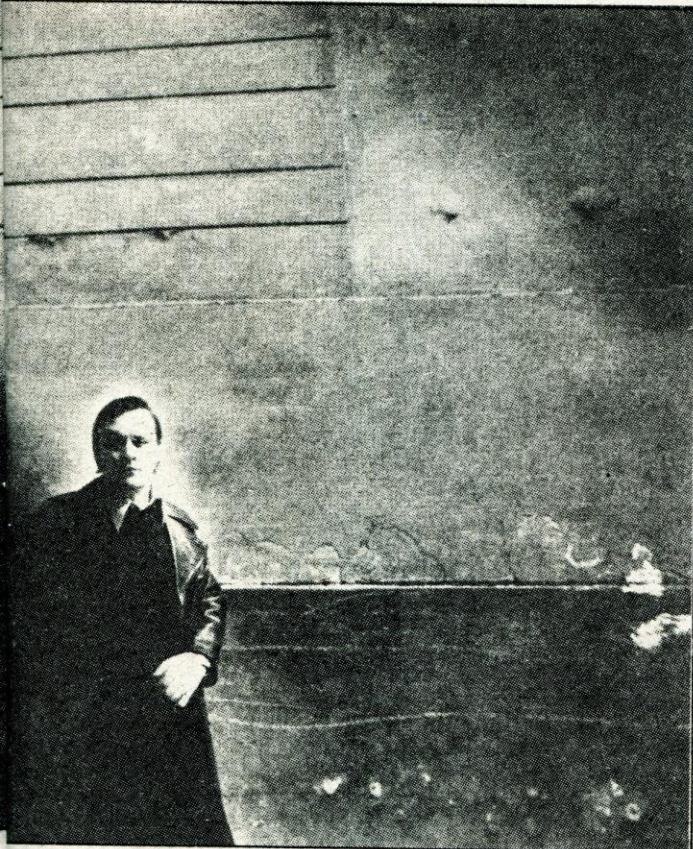
или мораш сести, па радити на њој као на гоблену?

— Овако: код мене су песме настајале на све могуће начине. Има тренутака кад сам у полусвесном стању, под утицајем неког расположења или пића... Рецимо, ја сам сео у двориште моје родитељске куће у Шибенику и „Твоје њежне године“ изговорио у таквом страху као да је та песма већ раније постојала. Она је, једноставно, подигла два прста и изашла у том облику. Али, опет, рецимо „Кућа поред мора“ и „Модерато контабиле“ су песме на којима сам страшно дуго радио. Већи део осталих песама, особито оне које су шире прихваћене, настале су тим првим путем — основна идеја се истовремено јавила и као текст и у музичком облику. Што више пролазе године, све више имам потребу да најпре литерарно формирам то што ћу рећи, па одмах након тога тражим музички адекват ономе што сам већ рекао, али видим да ни то није најсрећније решење. Јер, у том случају, тражиш музичко објашњење задатог текста.

Као домаћи задатак?

— Баш тако.

Је ли баш „Римска плоча“ пример „тражења музичког адекватна на дате текстове“? Посебно „Да су ме украли Ци-

гани" и „Фолиранти“?

— Јесте. Баш су ме код „Цигана...“ заводиле литерарне идеје. Али, „Габријела“ и „Влаком према југу“ су, рецимо, изговорене песме, настале су у трену.

Опет о домаћем задатку: како радиш кад имаш тему за домаћи „Моја песма“?

— Најпре та проклета инспирација. Јави се она у сваком часу, на сваком месту, кад је не очекујеш, у трамвају, мени најчешће у сну, при буђењу, у зору... То је оно језгро, оно зрно бибера које у себи носи идеју и музику. Након тога следи рад као сваки други. Код куће, рецимо, имам 6—7 фасцикли идеја, зрна бибера на којима кад дође време седнем и радим. Треба радити.

Кад смо већ код рационалног рада у пољу поезије, колико је та обрада ствар твог укуса, а колико ствар компромиса и рачунице шта људи воле?

— Нисам о томе пуно мислио. Сви моји покушаји да се комерцијално прилагодим углавном нису били од успеха. Рецимо, кад сам за Чолу први пут мислио, мислио сам на ово, па на оно, па овако дотерати, па онако дотерати... па сам мислио да направим „Франкештајн пјесму“, песму

направљену од разних делова, па сам најзад написао то „Загрли ме“ као своју најнормалнију песму, као да сам ја писао за себе. Можда је та моја немогућност прилагођавања слабост, а можда је и врлина.

РИМСКЕ И ОСТАЛЕ ПЛОЧЕ

Јеси ли икад имао осећај да ти је нека песма страшно лепа на папиру, а кад је материјализујеш није ни сопствена сенка?

— О, има тога! То је онај основни проблем студијског рада, једна ствар којој се ја годинама врло тешко прилагођавам. Своје најбоље тренутке ипак дајем на солистичким концертима, у живом раду. Кад почну ограничења рада у студију: слушалице, термини, звук који не можеш добити... у све то улази једна синтетика и песма све даље и даље само губи. Осим тога, сва моја дискографска продукција има једну велику слабост: ужурбаност. Ја сам страшно пуно писао и то сам желео и да забележим, али у једном систему у којем још нису до краја формиране категорије менаџера, људи од помоћи, секретара и слично. Све најчешће пада на онога који снима плочу.

На крају, после свег тог продуцентског посла, јурњава за музичарима, ловљење дизајнера, види се замор на плочи. Занемариш себе као певача, па је и плоча све гора и гора јер си преморен споредним стварима. Али, на крају, основни импулс у мени је онај — ауторски. Ја сам свој однос са песмом решио кад сам је написао.

Најснажније песме су обично треће на твојим албумима...?

— Ма, нема то везе, нисам никад о томе мислио. Ја пишем тако да то буде нека целина, као књига поезије.

Али, ипак, на „Римској плочи“ треће су „Фолиранти“ и „Да су ме украли Цигани“, на „Породичном стаблу“ то је „Вријеме ироније“, на „Арсену 2“ — „Поред мене“...

— Ето, видиш, то је аналогија коју ти приметиш, али на коју ја никад нисам мислио.

На најновијем албуму певаш туђе стихове. Ниси више баш толико кантаутор?

— Не бих рекао. Ствар је... као да је твоје најлепше песме неко други већ написао. Понекад имам потребу да неког песника певам, јер има таквих песама које траже ту димензију, док је друге не би поднеле.

...као „Не дај се, Инес“, на пример. Је л' и она написана у једном даху?

— Јесте. Имао сам је по пирићима, па су је знали пријатељи на седељкама. У то време је излазио „Поп-експрес“... Које си ти годиште? 59.

— То је било негде 57. Излазио је тај „Поп-експрес“, визуелно страшно добро рађен лист. Они су имали посебну страницу за поезију у вишебојном тиску. Онда је један мој пријатељ, фотограф, снимео гола леђа једне чувене загребачке лепотице, на којима је било написано „Не дај се, Инес“. Онако, уско, уз кичму, на тим предивним леђима. Тако је песма први пут штампана.

ПРИВРЕМЕНИ РАДНИК

Ко је тај „Хомо воланс“, „Летећи човек“ који те је тако фасцинирао, па си и албум по њему назвао?

— То је Фауст Враничић, Шибенчанин, бискуп, језиколовац, изумитељ, политичар, светски путник, први човек који је скочио са падобраном... А веза између њега и мене је прилично ирационална. Тај осећај потребе скока, потребе

СВЕ ОД АРСЕНА

Арсен Дедић је мини индустрија интермедиијалног стваралаштва:

ПЛОЧЕ: мали милион синглица (од којих је прва „ВРИЈЕМЕ ИРОНИЈЕ“, „ДЕДИЋ — ГОЛОБ“ (пева), „РИМЉЕТО“) и албуми: „ЧОВЈЕК КАО ЈА“, „АРСЕН 2“, „ХОМО ВОЛАНС“ (дупли), „ОТИСАК АУТОРА“, „ВРАЋАМ СЕ“, „ВРИЈЕМЕ ИРОНИЈЕ“, „ДЕДИЋ — ГОЛУБ“ (пева), „РИМСКА ПЛОЧА“, „НАРУЧЕНЕ ПЈЕСМЕ“, „АРСЕН И ГАБИ“ (са Габи). Ускоро: по Арсеновим речима, нешто најбоље што је досад створио — албум на стихове других песника а на његову музику и у његовој интерпретацији — Тин Ујевић, млади Јуре Каштелан, Мирослав Крлежа, Душко Трифуновић, Лука Паљатак, Брана Петровић, Густав Крлеж, Јеврем Брковић, Иван Горан Ковачић, Јанез Менарт, Франсоа Гијон и Арсен Дедић. У блиској или даљој будућности: нешто као „THE GREATEST HITS“ — дупли албум са најдражим песмама у пратњи клавира.

КОНЦЕРТИ И РЕЦИТАЛИ: велики милион, спонтаних и мање спонтаних.

КЊИГЕ: „БРОД У БОЦИ“, позната још и као „Не дај се, Инес“, досад у шест издања, односно 40.000 примерака (ускоро излази и седмо издање са новим циклусом песама и новим илустрацијама; овог пута — Моме Капора), „ЗАМИШЉЕНО ПРИСТАНИШТЕ“, малотиражна и луксузна ствар са сликама (а не илустрацијама) загребачког (што ће рећи — урбаног) наивца — Матије Скурјанина и „НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ“ (са народним илустрацијама Златко Боурек).

СЛИКАРСТВО: студентска наградица, тајне активности и пуно пријатеља — сликара.

ФИЛМ И ТВ: музика за бројне филмове, серије и рекламе.

ПРЕВОДИ: на хрватско-српском.

НА ЛЕЂИМА ИНЕС

летења, и положај уметника као летача... А и његова личност...

Једном си рекао, или, тачније: испевао: „Ја певам тек толико да ми ту поред вас некако прође време“. Јесу ли твоје песме иронија, па и добар део твојих „Народних пјесама“, оповргавање те младеначке изјаве?

— Пишући такве ствари човек се заправо свети самом себи. Човек има врло често потребу да се свети својој осетљивијој страни.

Кад смо већ кренули са цитатима: у твојим сабраним делима стоји и да си „Шибенчанин на привременом раду у Загребу“...

—...моментално у Скопљу. На почетку сам то говорио у шали. Али, то је, ето, једна од ствари које су пре речене, па после проесећане. Овако је то: кад се човек одмакне од родног места формира свој нови живот: осамостаљује се, почиње студирати, радити, заљубљивати се, формирати породицу... Али, како пролазе године и све се дефинише и дође на своје место, јави се то било и тад стварно видим да сам на привременом раду ван Шибеника. И, ма колико Загреб био место мог културног рођења, тај зов дивљине је све јачи и враћам се у Шибеник као на гробље слоновца.

Да ли је непријатно кад те прозивају за нешто што си рекао, написао или испевао пре, рецимо, петнаест година?

— Није пријатно, али није ни забрињавајуће. Толико је тога речено, у различитим околностима, толико је интервјуа објављено другачије него што сам их дао... Ево, сад је баш у Словенији изашао неки интервју који никад нисам дао! А, постоји и друга страна; што је једном Мира Ступица рекла: „Човек има право на промену мишљења у свом развоју“.

Милчо Манчевски

Ја сам врло надарен, много пишем и лепо цртам. Кад сам био на Академији, професори су били толерантни према мени. Некако сам им био драг и симпатичан. Говорили су: „овога нема, па нема, али кад дође, онда је то права ствар“ — умује сасвим скромно о себи млади телевизијски режисер Борис Миљковић.

После ПОП-ЕКСПРЕСА и РОКЕНРОЛЕРА, емисија о којима се говори, из којих се краде и уз које се шизи, ауторски тандем Борис Миљковић одмиља Бота, и Бранимир Димитријевић (из сличних назора), Туцко, постаје омиљена тема ТВ гледалишта, критике и девојака. Они су једном речју тазе звезде нашег неба. Наводно, врло су

Уметност

ДРЗАК МЛАДИЋ У

вредни, стално у послу, имају мало времена. Борис је дошао на договорени састанак тек страдан и том приликом ми утешно рекао: „Туцка не можеш да нађеш, он је веома заузет. Ја сам, ипак, врло брбљив. Причам за обојицу!“

Још као „студент Факултета драмских уметности добили сте изузетну шансу да радите своју емисију на телевизији. Како је почело?

— Телевизија је хтела да направи серију емисија у којима би се представили млади таленти и слично. Туцка и мене је предложио Сава Мрмак. Док је цео тај концепт био у припреми, Слоба Новаковић је инсистирао на томе да емисије за младе треба да раде млади људи. Логично, зар не? А ми смо били и још смо млади (имамо по двадесет четири године). На телевизији су нас срдечно прихватили. Ми смо симпатични момци, стварно смо симпатични. То се допало

и техничарима од којих много зависи цео тај рад. Ентузијаста смо, не тезгаримо, верујемо у оно што радимо. Онда смо кренули у основну школу. Сад сам купио бицикл...

Заједно радите, заједно „стварате“. Да ли се ипак зна ко је шеф?

— Шефа нема. О свему се договарамо. Одлични смо пријатељи, мислимо на сличан начин. Свеједно је ко седи за микс-пултом. Приватно, ја много причам. Туцко је човек са талентом за селективност. Он је прецизан и педантан. У послу смо као браћа...

После успеха емисија које си радио са Туцком, да ли си у позицији да радиш све што хоћеш?

— Увек могу да радим све на ТВ. Стално сам контрадикторан. Имамо утисак да нас многи људи или многе околности спутавају и да се саплићемо о сопствени живот. Знаш шта могу и на шта сам спреман. У

том смислу, увек урадим шта хоћу. Друга је прича квалитет. Никад не долазим код уредника. У почетку је видео моје сценарије и био је задовољан. Свесно их пишем и то на телевизији знају. Верују ми, па ме сад пуштају да радим готово све што предложим.

Правећи музичке емисије, дружећи се са певачима и музичарима, да ли си некад зажалио што се и сам не бавиш музиком?

— Стварно не знам. Некад ми је жао што нисам звезда, што не свирам, на пример, саксофон или гитару. Био сам добар друг са Бором Ђорђевићем и неколико пута сам присуствовао његовим концертима. Запева „Остани ђубре до краја“, а цела сала вришти, људи су у трансу. То је изузетан осећај. То понесе човека. Бити музичар, значи имати директан контакт са људима који се интересују и воле то што радиш. Зато ми је жао што не свирам.